

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення
результатів дисертації Кан Олени Юріївни
«Організаційно-методичні засади підготовки майбутніх філологів
у вищих навчальних закладах України в 1850–1917 роках»,
представленої на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки»

Актуальність теми дослідження. Процеси розвитку незалежної Української держави спрямовуються на формування гуманітарної еліти, підвищення якості та конкурентоспроможності національної освіти, її інтеграції у міжнародний освітньо-науковий простір, збереження та поширення культурних та освітніх традицій. Успішна реалізація оновлення вищої освіти є важливою умовою розв'язання низки соціальних завдань, що мають довготривалий характер і визначають зростання національної конкурентоспроможності.

Підготовка фахівців-філологів, здатних працювати в умовах динамічного та інноваційного освітнього середовища, готових до реалізації змін та перетворень, є важливим завданням вищої філологічної освіти. З огляду на це актуалізується проблема підвищення ефективності підготовки майбутніх філологів. У цьому контексті важливим є, зокрема, вивчення історичного досвіду професійної підготовки майбутніх філологів задля запозичення конструктивних ідей та уникнення повторення колишніх помилок.

З огляду на це, дослідження Кан Олени Юріївни «Організаційно-методичні засади підготовки майбутніх філологів у вищих навчальних закладах України в 1850–1917 роках» є помітною подією в галузі історії педагогіки та професійної освіти, а отже доцільною і вартісною.

Вибір теми дослідження Кан О. Ю. базується на критичному аналізі попередніх досліджень у цій царині та пов'язаний із цілеспрямованим авторським пошуком розв'язання актуальної для сучасної педагогіки проблеми.

Дисертаційна робота Кан Олени Юріївни виконана на належному теоретичному і методологічному рівні, вирізняється своєю змістовністю та інформаційною насиченістю, а відтак якісно збагачує наукові погляди щодо розв'язання проблеми організаційно-методичних засад підготовки майбутніх філологів у вищих навчальних закладах України в 1850–1917 роках. Дисертанткою на належному науковому рівні обґрунтовано вибір теми, чітко і відповідно до теми визначено мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, зроблено висновки, співвідносні до визначених завдань.

Достовірність та наукова новизна одержаних результатів.

Наукові положення, висновки і пропозиції дисертаційного дослідження Кан О. Ю. сформульовано чітко та аргументовано. Обґрунтування теми

дисертаційного дослідження є переконливим. Оленою Юрїївною розроблено науковий апарат відповідно до задуму дисертаційного дослідження, зокрема визначення об'єкта та предмета логічно пов'язане з метою дослідження. Коло завдань є таким, що сприяє розкриттю теми та досягненню мети дослідження. Усебічному розв'язанню завдань наукового пошуку сприяла система методів дослідження (загальнотеоретичних, а також методів історико-педагогічного дослідження) широка джерельна база (343 найменування, з них 66 – архівні матеріали). Дисертація створює багатоплановий ракурс висвітлення проблеми підготовки майбутніх філологів в Україні впродовж 1850–1917 рр. Висновкам до дисертації властиві лаконічність, повнота та логічність викладу, достатній рівень обґрунтованості та об'єктивності.

Не викликає заперечення наукова новизна, теоретична і практична значущість роботи.

Наукова новизна полягає, насамперед у тому, що вперше *комплексно й системно досліджено* організаційно-методичні засади підготовки майбутніх філологів у вищих навчальних закладах України в 1850–1917 роках (комплекс наукових засад, що висвітлюють організаційно-методичні аспекти філологічної освіти, зокрема підготовку філологів, у досліджуваний період (основні підходи, принципи, тенденції); трансформація змісту, форм, методів та засобів навчання майбутніх філологів); схарактеризовано тенденції філологічної освіти у закладах вищої освіти України досліджуваної доби (реорганізація філософських факультетів; розробка авторських навчальних програм із філологічних дисциплін; домінування класичної моделі освіти; поява та інтенсивний розвиток нових філологічних спеціальностей; автономія університетів щодо організації освітнього процесу; відкриття кафедр української мови; оновлення нормативно-правового забезпечення діяльності закладів вищої освіти); обґрунтовано періодизацію розвитку організаційно-методичних засад підготовки майбутніх філологів у вищих навчальних закладах України у визначених хронологічних межах: 1850–1862 рр. – реорганізаційно-структурний; 1863–1883 рр. – інтенсифікаційно-мотиваційний; 1884–1917 рр. – конверсійно-оновлювальний етапи.

Обґрунтовуючи науково-методологічні засади дослідницької роботи, автор визначає зміст основних наукових категорій (філологічна освіта, професійна підготовка майбутніх філологів, організаційно-методичні засади, організаційно-методичні засади підготовки майбутніх філологів) на основі аналізу широкої джерельної бази, яку розподілено за такими критеріями: хронологічний, функціональний, проблемно-тематичний, дидактичний. Аналізуючи наукові праці з проблеми підготовки майбутніх філологів у вищих навчальних закладах України у досліджуваний період, Кан О. Ю. виділяє декілька основних груп і типів джерел, які стали підґрунтям

наукового пошуку з означеної теми. Це дало можливість розподілити опрацьовану літературу на блоки, які знайшли висвітлення у дисертації.

Заслужовують на увагу етапи розвитку організаційно-методичних засад підготовки майбутніх філологів у закладах вищої освіти України другої половини XIX – початку XX століття, які Кан О. Ю. виокремила з урахуванням дидактичного, нормативно-законодавчого та історичного критеріїв, охарактеризувала основні тенденції кожного етапу. У дисертації автором виявлено наступність і тенденції, характерні для кожного з означених етапів, а також відмінності у цілях і методиці навчання іноземних мов, змістовому відборі дидактичних одиниць, що відображали соціокультурні реалії, та використанні міжпредметних зв'язків.

Важливим здобутком дисертантки є окреслення перспектив використання історичного досвіду в освітньому процесі сучасних вишів при підготовці майбутніх філологів.

Дослідницею введено до наукового обігу низку невідомих та маловідомих історичних та історико-педагогічних матеріалів, які містяться в архівах України. Варто зазначити, що мова йде про архівні документи і матеріали, що містяться у Центральному державному історичному архіві України (ф. 707); Центральному державному історичному архіві у м. Львові (ф. 319); Державному архіві Львівської області (ф. 26); Державному архіві м. Києва (ф. 16); Державному архіві Одеської області (ф. 44, 45); Державному архіві Харківської області (ф. 667).

Наукова новизна узгоджується із завданнями дослідження, що є складовими поставленої в дисертації мети та не виходить за її межі.

Структура роботи та її оформлення відповідають вимогам, що ставляться до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії. Дисертація складається з двох розділів, кожен з яких відображає певний аспект проблеми.

У першому розділі організаційно-методичні засади підготовки майбутніх філологів у вищих навчальних закладах України розглядаються як історико-педагогічна проблема. Найбільш істотними науковими результатами цього розділу є аналіз джерельної бази дослідження, що надзвичайно перспективно, адже може слугувати іншим дослідникам при проведенні їхніх наукових пошуків в означеній та суміжних наукових площинах.

Досягненням дисертантки вважаємо також глибокий аналіз базових понять дослідження, які авторка розглядає в порівняльному аспекті. Необхідно також відзначити намагання розробити власну періодизацію розвитку організаційно-методичних засад підготовки майбутніх філологів у вищих навчальних закладах України другої половини XIX – початку XX століття.

У другому розділі Кан О. Ю. розглядає організаційно-структурні та навчально-методичні аспекти підготовки майбутніх філологів у вищих

навчальних закладах України впродовж 1850 – 1917 рр. Вагомими науковими результатами другого розділу є ґрунтовний аналіз організаційно-структурних змін у філологічній освіті означеного періоду, здійснений на основі вивчення як нормативної бази, так і архівних джерел. Цікавим та інформативним є представлення змістових аспектів підготовки майбутніх філологів в університетах України, а також педагогічного інструментарію їхньої реалізації в освітньому процесі. У цьому аспекті варто відзначити узагальнювальні таблиці та рисунки, складені авторкою.

На увагу заслуговують виокремлені автором ефективні підходи (полікультурний, індивідуальний, лінгвосоціокультурний, діалогічний, диференційований) й ретроспективний досвід підготовки майбутніх філологів для подальшої імплементації у сучасний освітній процес: запровадження білінгвальної підготовки; наступність у навчанні між середньою та вищою ланками освіти; використання ефективних методів викладання та учіння, спрямованих на занурення в мовне середовище; створення нових подвійних спеціальностей з неспорідненими спеціалізаціями; вдосконалення культурологічного компоненту освітніх програм та навичок міжкультурної комунікації студентів.

У висновках до кожного з розділів дисертації та загальних висновках викладено найбільш важливі наукові результати, які сприяли розв'язанню завдань дослідження та корелюють з ними.

Варто відзначити підібрані дисертанткою додатки, які містять копії значної кількості історичних документів, що вводяться до наукового обігу вперше.

Важливим аспектом означеного дослідження є **практичне значення отриманих результатів**, адже дисертантка підготувала методичні рекомендації «Підготовка майбутніх філологів у вищих навчальних закладах України в 1850–1917 роках», а також окреслила сфери, де результати здійсненої роботи можуть бути використані (вдосконалення навчальних планів і програм, підручників, посібників, методичних рекомендацій). Підтвердженням цього є довідки про впровадження результатів дослідження в освітній процес низки закладів вищої освіти України (КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти (довідка № 01-23/358 від 15.09.2020 р.), Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія (довідка № 436 від 16.09.2020 р., Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна (довідка № 0501-200 від 18.09.2020 р.), Херсонський державний університет (довідка № 08-29/1331 від 24.09.2020 р.), Львівський національний університет імені Івана Франка (довідка № 250-А від 28.09.2020 р.).

Уважаємо, що теоретичні положення, обґрунтовані в дисертації, можуть також слугувати базою при розробці змісту посібників і підручників для підготовки фахівців з педагогіки, філології і лінгвістики, при написанні наукових і науково-методичних праць з історії педагогіки та філології.

Дисертаційна робота пройшла належну апробацію на 17 міжнародних, всеукраїнських науково-практичних конференціях і семінарах. Важливо, що серед них є представницькі форуми у Астані (Республіка Казахстан), Баку (Азербайджанська республіка), Карлових Варах (Чехія), що свідчить про популяризацію дисертанткою вітчизняного освітнього досвіду на міжнародній арені.

Повнота викладення матеріалів у публікаціях положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Основний зміст дисертаційної роботи відображено у 27 публікаціях, із них: 7 статей у наукових фахових вітчизняних виданнях, 4 – у закордонних наукових періодичних виданнях, 15 – у матеріалах науково-практичних конференцій, 1 – методичні рекомендації.

ВИСНОВОК

Дисертаційна робота Кан О. Ю. «Організаційно-методичні засади підготовки майбутніх філологів у вищих навчальних закладах України в 1850–1917 роках» є самостійно виконаною історико-педагогічною працею, що має теоретичне та практичне значення. Вона містить оригінальні підходи до розв'язання питань, пов'язаних із професійною підготовкою майбутніх філологів, змістом й організаційними засадами освітнього процесу у закладах вищої освіти.

Дослідження містить нові, раніше не захищені наукові положення, характеризується єдністю мети, завдань і змісту, а отримані результати в сукупності спрямовуються на розв'язання актуальної педагогічної проблеми. Зміст роботи відповідає поставленій меті, визначені завдання розв'язані повністю, мети дослідження досягнуто. Основні положення та результати дисертації мають ознаки наукової новизни. Структура та обсяг роботи відповідають установленим вимогам.

Наукові положення, висновки та рекомендації аргументовані та обґрунтовані, характеризуються науковою новизною, мають теоретичне та практичне значення, отримали належну апробацію на науково-практичних конференціях. Публікації Кан О. Ю. відображають усі отримані результати.

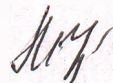
Викладене дозволяє дійти висновку, що дисертаційне дослідження «Організаційно-методичні засади підготовки майбутніх філологів у вищих навчальних закладах України в 1850–1917 роках» є завершеною науковою працею, в якій отримано нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності розв'язують важливе педагогічне завдання, що має значення для розвитку педагогічної науки. Дисертаційне дослідження Кан О. Ю. відповідає вимогам п. 10 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії від 06.03.2019 р. № 167, і може бути представлене

для розгляду у спеціалізованій вченій раді для здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки».

Результати дисертаційної роботи обговорено і схвалено на засіданні фахового семінару кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (протокол № 3 від 12 січня 2021 р.)

Головуюча на засіданні фахового семінару:

завідувач кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти, доктор педагогічних наук, професор

 Чепіль М.М.

Рецензенти:

професор кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти, доктор педагогічних наук, професор

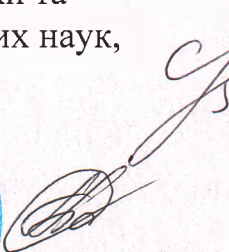
 Невмержицька О.В.

професор кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти, доктор педагогічних наук, професор

 Карпенко О.Є.

Учений секретар

 Патен І.М.